

Połączenie sworzniowe i spawane

Serwis: Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza
Kurs: Podstawy Konstrukcji Maszyn 1 - projekty (ML/CS-P1,P4, ML/AB-P4,P5)
Książka: Połączenie sworzniowe i spawane
Wydrukowane przez użytkownika: Michał Batsch
Data: środa, 11 marzec 2026, 08:51

Spis treści

1. Wprowadzenie
2. Obliczenia połączenia sworzniowego
3. Obliczenia połączenia spawanego
4. Literatura

1. Wprowadzenie

W ramach zajęć należy wykonać dwa projekty:

- 1) Projekt połączenia sworzniowego,
- 2) Projekt wału maszynowego.

Dokumentacja projektowa składana przez studenta jest oceniana przez prowadzącego. Ocena końcowa z zajęć projektowych jest średnią ocen uzyskanych z dwóch projektów. W dokumentacji projektowej powinny znaleźć się obliczenia oraz dokumentacja techniczna, w skład której wchodzi rysunek złożeniowy oraz dwa rysunki wykonawcze części. Forma oddania projektu (elektroniczna lub papierowa) zostanie ustalona w zależności od bieżącej sytuacji w państwie.

W ramach projektu pierwszego należy zaprojektować zespół, w którym wspornik (1) przymocowany za pośrednictwem śrub (4) do kształtownika (5) przenosi siłę F . Siła F działająca pod kątem α przyłożona jest do widełek (2) które poprzez sworzeń (3) obciążają wspornik (1). Kształtownik (5) jest dowolnie obranym przez studenta kształtownikiem np.: ceownikiem, teownikiem, płaskownikiem itd.

2. Obliczenia połączenia sworzniowego

W pierwszej kolejności należy dobrać materiał sworznia, oraz odczytać wartości naprężeń dopuszczalnych oraz nacisków dopuszczalnych w połączeniach sworzniowych. Przyjmuje się sworzeń luźno pasowany, który pracuje na zginanie. Moment gnący dany jest zależnością:

$$M_g = \frac{Pl}{4}$$

Uwzględniając wskaźnik wytrzymałości przekroju kołowego na zginanie, naprężenia dane są wzorem:

$$\sigma_g = \frac{M_g}{W_x} = \frac{\frac{Pl}{4}}{\frac{\pi d_{sw}^3}{32}} \leq k_{gj}$$

Ponadto, przyjmując że $l=1,5d_{sw}$, średnicę sworznia można oszacować na podstawie nierówności:

$$d_{sw} \geq \sqrt{\frac{12P}{\pi k_{gj}}}$$

Z tabeli, należy dobrać średnicę sworznia, która spełnia powyższą nierówność. Następnie należy dobrać materiał wspornika i widełek. Należy mieć na uwadze, że wspornik jest konstrukcją spawaną wobec czego należy zastosować stal do spawania (stal o oznaczeniu St wg nieaktualnej już normy). W następnej kolejności sprawdzane są wartości nacisków jednostkowych pomiędzy sworzniem, a uchem oraz sworzniem, a widełkami. W przypadku zachowania podanych na rysunku proporcji szerokości ucha i widełek, musi zostać spełniona nierówność:

$$p = \frac{F}{d_{sw}l} \leq p_{dop}$$

Ponadto należy dokonać sprawdzenia naprężeń normalnych (rozciąganie + zginanie) w uchu:

$$\sigma_{zmax} = \frac{2F}{(g-d_{sw})l} \leq k_{rj}$$

oraz naprężeń gnących wyznaczonych na podstawie teorii pręta zakrzywionego:

$$\sigma_g = \frac{F(g + \frac{d_{sw}}{2})}{2lh^2} \leq k_{gj}$$

Wszystkie oznaczenia są podane na rysunku połączenia. Proszę zwrócić uwagę na podstawienie prawidłowych jednostek miar, od których zależy jednostka wielkości obliczanej.

3. Obliczenia połączenia spawanego

Wspornik jest konstrukcją spawaną składającą się z dwóch elementów: ucha oraz płyty. Ucho połączone jest z płytą spoiną pachwinową. W celu rozpoczęcia obliczeń należy wstępnie dobrać grubość płyty g_p , która powinna być mniejsza od grubości ucha l np.: $g_p = l/2$. Grubość spoiny oblicza się z zależności:

$$a = 0,7 g_{min}$$

gdzie:

$$g_{min} = \min(g_p, l)$$

Ponadto grubość spoiny powinna spełniać poniższe warunki:

$$a \geq 2mm \wedge a \in \mathbb{N}$$

Spoina pachwinowa pracuje na ścinanie, rozciąganie oraz zginanie. Pole przekroju ścinanego dane jest zależnością:

$$A_{spt} = 2ga$$

Natomiast pole przekroju rozciąganego i zginanego:

$$A_{sp} = 2a(l+g)$$

Ponadto dla przekroju zginanego spoiny (przekrój A-A) oblicza się moment bezwładności (na podstawie twierdzenia Steinera zastosowane dla czterech prostokątów):

$$J_x = \frac{l}{12} [(g+2a)^3 - g^3] + 2 \frac{ag^3}{12}$$

oraz jego wskaźnik wytrzymałości na zginanie:

$$W_x = \frac{2J_x}{g+2a}$$

W następnej kolejności należy ustalić wartości naprężeń dopuszczalnych dla połączeń spawanych na podstawie wzorów:

$$k'_t = s_t k_t$$

$$k'_r = s_n k_r$$

$$k'_g = s_n k_g$$

gdzie: k_t , k_r i k_g to naprężenia dopuszczalne dla materiałów łączonych, s_n i s_t to współczynniki wytrzymałości spoiny. Ponadto należy przyjąć odległość $L = (2 \div 3) d_{sw}$. Następnie sprawdzane są warunki wytrzymałościowe:

- na ścinanie:

$$\tau = \frac{F_z}{A_{spt}} \leq k'_t$$

- na rozciąganie

$$\sigma_r = \frac{F_y}{A_{sp}} \leq k'_r$$

- na zginanie

$$\sigma_g = \frac{F_z L}{W_x} \leq k'_g$$

- na jednoczesne ścinanie, zginanie i rozciąganie (złożony stan naprężeń - hipoteza Hubera):

$$\sigma_z = \sqrt{(\sigma_g + \sigma_r)^2 + \left(\frac{s_n}{s_t} \tau\right)^2} \leq k'_r$$

Wszystkie powyższe warunki wytrzymałościowe powinny zostać spełnione.

4. Literatura

1. Mazanek E., Kania L., Dziurski A.: "Przykłady obliczeń z podstaw konstrukcji maszyn t.1", WNT, Warszawa 2005
2. Rutkowski A.: "Części maszyn", WSiP, Warszawa 2014